

IN NOMINE SS. ET INDIVIDUÆ ΤΡΙΑΔΟΣ!
EXERCITATIO THEOLOGICA,
AD DICTUM GEN. IX. 27.

continens

VATICINIUM NOACHI,
DE
HABITATIONE
JAPHETI IN TABER-
NACULIS SEMI,

Quam

Adgubernante Cœlesti Numine,
IN ELECTORALI ACADEMIA WITTEBERGENSI,
SUB PRÆSIDIO

VIRI *Maximè Reverendi, Magnifici atq; Amplissimi*

DN. ABRAHAMI CALOVII,

SS. Theol. Doct. Prof. Publ. Primarii famigeratissimi,
Vener. Consist. Eccles. & Fac. Theol. Senioris gravissimi,
Ecclesiæ Wittenb. Pastoris, Circuliq; Electoralis Saxonici
Superintendentis Generalis vigilantissimi ac longè
celeberrimi,

*Domini Patroni ac Præceptoris sui, filiali obsequio & devotione
æviternum colendi ac suspiciendi,*

Exercitii causa, Publicæ Eruditorum ventilationi subjicit

JOANNES DAN. SOLINUS,

Dahlekarliâ-Svecus,

Coll. diss. A *Ad Diem Martii, In Auditorio Majori, a. XVII. 13.*
17, 13 *Anno Æræ Christiane M. DC LXXXIII.*

WITTEBERGÆ,

Ex Officina CHRISTIANI SCHRÖDTERI, Acad. Typ. 1702.

6.

VATICINUM
DE
HABITATIONE
IAPHEI IN TABER
NACULIS SEMI

DI ABRAHAM CALONI

JOHANNES DAVID SOLIUS

CHRISTO AUSPICE,
DISCURSUS PROOEMIALIS.

Imotheum suum Paulus graviter admonet, *ne attendat fabulis & genealogiis interminabilibus*, 1. Tim. I. 4. Eodem pacto Titum etiam alloquitur: *stultas quaestiones & genealogias, & rixas & contentiones legales fuge, sunt enim inutiles & vana* Tit. III. 9.

Quæ Apostoli verba non ita debent accipi, quasi Apostolus prohibuisset accuratam considerationem & explicationem genealogiarum biblicarum, qualis capite quinto & decimo Geneseos, in Exodo, Numeris, primo Paralipomenon, Matthæi primo, Lucæ tertio & alibi continetur. Expressè enim Paulus inter genealogias determinatas, & à Spiritu Sancto annotatas, interq; ἀπεράντως, quæ nullo fundamento & descriptione Scripturæ nituntur, distingvit, illas alibi Rom. 9. commendans, has autem damnans.

Genealogia certè Biblica si obiter & per transennam aspiciatur, non insignem aliquam utilitatem conferre videtur; è diligenti v. ejus meditatione & interpretatione plurimi, iiq; egregii fructus in Ecclesiam redundant: de quâ re, insigne in primis Exemplum nobis exhibet genealogia Christi, unde de Salvatoris nostri tribu & familia certiores reddimur. Deinde discimus hinc etiam sacræ historiæ antiquitatem, quosque Ecclesia DEI ab initio mundi usq; habue-

A

rit

erit Patriarchas, Prophetas, Episcopos & Pastores, ut & gubernatores, per quorum *Μαδοχην* & successionem doctrina Cœlestis ad nos propagata est. Ad hæc ex diligenti contemplatione Genealogiæ Patriarchæ Noachi, ejusque filiorum, præsertim Japheti, certi reddimur quod ad nos pertineat promissio, Japheto ejusq; filiis dicata: Japhet habitabit in Tabernaculis Semi. Licet alioquin non ignoremus, in *Christo benedici omneis genteis terra, & in Christo non discrimen esse inter Græcum & Judeum, circumcissionem & præputium, Barbarum, Scytham, servum, liberum; sed omnia & in omnibus esse Christum.* Col. III. II.

Jucunda adeo & necessaria est *πληροφωρία*, quâ nimirum nos de veritate & certitudine doctrinæ Cœlestis constanter gloriari possumus. Quemadmodum enim octo tantum animæ, quæ universalis inundationis tempore in arca continebantur, salvæ evaserunt, reliquis omnibus horrendum in modum suffocatis: ita eorum omnium selectiores, qui in vastissimis mundi pelagi fluctibus augustissimo naviculæ Christi ambitu continentur, optatissimum æternæ beatitudinis portum attingere possunt, cæteris in universum Stygiæ paludis Syrtibus irretitis atq; submersis.

Enim verò extra corpus Christi, hoc est Ecclesiam, Spiritum Christi haberi est impossibile. *Quicumq; autem Spiritum Christi non habet, hic non est ejus*: Idcirco quisquis ab Ecclesiâ exulaverit, illum nihil cum Christo commercii, sed æternum exitium sibi constitutum habere, meridiano jubare, evidentiùs patet.

Cùm autem Ecclesia Sanctorum Sola sit *ἐργαστήριον*, in quo Spiritus Sanctus organo verbi & Sacramentorum, hominum corda splendore veritatis cœlestis imbuir,

buit, & ad vitam æternam regenerat; Proinde quæ Ecclesiæ illius ratio, & quomodo à malignantium colluvie discrimi- nanda sit, scitu non utile modò & jucundum; sed & per- necessarium fuerit, ut nos illius Societati aggregati, *non amplius hospites & inquilini sumus; sed tanquam concives Sanctorum & domestici DEi, superstructi super fundamentum Apostolorum & Propbetarum, crescamus in templum Sanctum Domino.*

Ad meliorem itaq; intelligentiam & cognitionem Prophetiæ Noachi de Tabernaculis Semi, in quibus Japheto promissum est habitare, non inutile duxi breviter percurrere prima initia; & deinde continuum progressum Noachi ejusq; filiorum, quâ etiam occasione in hæc verba & egregiam Prophetiam erumpit, & quænam per ea verba præcipuè intelligantur, ac deinde procreationem Japheti perpendamus, quatenus illam Prophetiam ad nos applica- re possumus & quibus rationibus certi erimus, nos non tan- tum esse de progenie Japheti, verum etiam, quod summum est, quibus signis & argumentis probare possumus, nos habi- tare in Tabernaculis Semi, & notam habere veræ Ecclesiæ Christi: atq; hæc omnia, ut certis cancellis circumscribantur, Quatuor præcipuè membris absol- vere animus est, adeo ut, cum singula verba sin- gula habeant pondera, omnia etiam cura diligentiori expen- dantur, Erit itaq; Primum Membrum, de ipso Patriarcha Noacho, ejusq; insigni vaticinio, Secundum, de quibusdam filiis & posteris Ja- pheti. Tertium, de signis ac notis, quibus certi esse possumus, nos habitare in Taber-
A 2 nacu-

naculis Semi, hoc est, nostram veram Christi esse Ecclesiam ac orthodoxam, fundatam verbo DEI & Sacramentis. Quartum, expendens Goropii Becani circa hunc locum explicandum corruptelas, easq; diluens.

Faxit DEUS, ut institutum hoc vergat in nominis sui gloriam, nostrumq; felix emolumentum!

MEMBRUM PRIMUM.

De ipso Patriarcha Noacho, ejusque insigni vaticinio.

§. I.

IN antecessum, ut majoris ponderis sit hoc vaticinium Noachi, videtur non inutile fore, ab initio de ejusdem Noachi ortu ac vita aliquid commemorasse, sequuturi eum modum ac principia, quæ nobis in ipsa S. Scriptura, tanquam hujus negotii firmissimo fundamento, prostant: Sapientia enim Ecclesiæ DEI propria est inter alia, scire non tantum originem & ætatem mundi, verum etiam Patriarcharum; non quasi ex antiqua memoria repetita & incerta vestigia primi mundi & Patriarcharum noverit, ut Ethnici, qui quæ auditione majorum acceperant, fabulis corrupta, utcunq; asservarunt; sed certam seriem Patrum usq; ad primum hominem agnoscit Ecclesia, & quidem annos numerat accuratè, tum nativitatis, tum mortis. Noachus adeo decimus est Patriarcha ab Adamo, sed Adamum is nunquam vidit, nec Adamus ipsum: Noachus autem alter humani generis Pater atq; instaurator factus est: Ipse verè fuit Janus bifrons ἐπίσω καὶ πρὸς ὀπίω, hoc est, retrò & antè se videns.

Qvo.

Quoniam mundum ante & post diluvium vidit, Mundi ante-diluviani amoenitatem, & ob mundi diluviani undis dilacerati vastitatem, mundi miseriam ingemuit.

§. II. Nomen Noachi quod attinet appellatus est à Patre Lamecho Noachus Hebr. נֹחַ Gen. V. 29. ubi verba sic sonant: *Lamech vocavit nomen ejus Noach, dicens: iste consolabitur nos ab opere nostro, & à dolore manuum nostrarum de terra, cui maledixit Dominus.* Hæc pulchrè reddidit B. Lutherus in comment. ad Genesin fol. 80. Witt. Lat. Ad hunc modum. *Postquam Lamech avum suum Enoch sine dolore, sine morbo, sine morte raptum in Paradysum vidit, putat futurum, ut statim sequatur tota Paradysus, judicat etenim Noach esse promissum semen, ac reparaturum esse orbem terrarum.* Hæc B. Lutherus. Et sic non aliter atque Adam & Eva filium suum nominant Cainum, quod suspirium est naturæ cupientis à vanitate per adventum Messia liberari ut Rom. II X. 23. respicit Lamechus ad promissionem seminis mulieris, filiumq; suum à quiete & consolatione appellavit: adeò ut nomen hoc sit & ἡσυχαστήριον & ἡσυχαστήριον. Derivant enim quidam Noah à נֹחַ hoc est quievit: Sic idem est quod quies rushe / quoniam נֹחַ est quies. Unde existimant esse Germanorum Nacht / Svecorum natt: nox enim quieti divinitus destinata est, confer Psalm. CIV. 23. Quidam derivant Noah à נֹחַ consolatus est: ita ut Noah sit dictus quasi נֹחַ / hoc est, consolator; nominis siquidem ratio in textu additur à Patre Lamech, sc. *quia ipse quiescere nos faciet, vel consolabitur nos ab opere nostro.* Alludit heic Lamech ad duram atq; laboriosam vitæ rationem, cui addictus Adam à DEO fuerat; & quamvis vaticinium Lamechi de Noacho, tanquam de mundi Salvatore & Messia in cassum abiit, tamen satis convenienter vaticinatur de servandis mundi reliquiis in diluvio per Noachum: Quandoquidem in hoc filio

Noachio quietura sive cessatura DEi ira, ne totum genus humanum periret, sed ejus seminarium aliquod remaneret. Itaque eleganter loquitur Theodoretus; *Noe Salvatorem nostrum figurat, qui quietem mortalibus attulit, atq; à maledicto nos liberavit.*

§. III. Laudatur Noachus à Spiritu DEi testimonio hoc cap. VI. 8. *Quod gratiam invenerit coram Domino, fueritq; vir justus atq; perfectus in generationibus suis, cum Deo ambulavit.* Hic probè observandum, Noachum gratiam non meruisse, sed *invenisse coram Domino.* Gratia enim gratis datur, non meritis operantis, sed miseratione donantis, ut Augustini utar verbis de gratia Novi Testamenti cap. 19. Verum Noachus, ut in ista ætate vel potius Cyclopica hominum barbarie, non ad pervulgata mundi peccata, nempe Epicureismum, libidinem, insolentiam atq; tyrannidem declinaret, sed promissionem Evangelii de semine benedicto vera fide apprehenderat, eamque constanter retinuerat, hanc eadem fide fuit justus coram DEo, ut etiam Epist. ad Hebr. cap. XI. 7. perspicuis verbis testatur; quòd *Noachus sit factus Justitiæ heres, quæ est secundum fidem*: atq; sic totius vitæ suæ cursum sine ulla hypocrisi unicè ad DEi verbum composuit, idq; DEo ductore & gubernatore, cum quo præeunte & incitante ambulavit. *Fili enim DEi ducuntur Spiritu DEi*, Rom. VIII. 14.

§. IV. Pronunciatur præterea de Noacho 2. Pet. II. 5. *quòd justitiæ præco extiterit*; unde quatenus ministerio functus sit, peccata mundi accusando, & calamitatem venturam ei denunciando, idq; non tantùm λόγῳ sive verbaliter, ut Gen. VI. 3. Sed etiam ἐργῳ, ipso facto. Nam arcam mandato DEi Gen. VI. 14. ædificavit, eamq; cum tota sua domo sc. uxore, tribus filiis, Sem, Cham, Japhet, & totidem nuptibus ingressus est Gen. VII. 1, 7, 13. Sic ipse securus à diluvio iram

ram DEi judicis tremendi Cœlestem, omniumq̄ve rerum
conditarum interitum contuetur, Gen. VII. II, &c.
Et super ruinas orbis terrarum, annum circiter in-
tegrum in arcæ navigio navigat, Gen. VIII. 13. Postea
jussu DEi ex arca est egressus, cum uxore, filiis & nuribus, Gen.
VIII. 15, 18.

§. V. Postegressum ex arca, *extruxit Noachus Jehovæ
altare*, in perpetuum gratitudinis *μνημόσυνον*, hoc est, memo-
riale, *in q̄ eo sacrificium obtulit DEo in odorem Svavitatis*,
Gen. VIII. 20. Noachus non novum cultum hic auspicatur, sed
priscum Adamo, Abeli, Enocho, Setho usitatum repetit, idq̄
facit Domino per imparem animalium mundorum nume-
rum præeunte, & innuente, tanquam summus suæ familiæ,
& universæ, quæ tunc fuit, Ecclesiæ Pontifex. Eam etiam ob
causam DEum septena cujusq̄ generis asservari voluisse cer-
tus erat. Huc itaq̄ accedit, quod *Noachus sacrificans, Chri-
sti seipsum immolantis typum exhibuit*, qua de re pulchrè Cy-
rillus lib. 3, in Genes.

§. VI. Hinc DEus benedixit Noacho & filiis ejus, ac
pactum cum ipso erexit, cum semine ejus, inq̄ *signum fœ-
deris Iridem*, tanquam Cœlestem arcum & versicolore in
nubibus Cœli collocavit, quòd nullo deinceps universali di-
ludio genus humanum perire deberet, Gen. IX. 9. &c. In fœ-
deribus enim ut adhiberi solent signa, quibus ea tùm confir-
mantur in præsentia, tum eorum propè collapsa renovantur:
ita & DEus, imbecillitati hominum prospiciens, pactum de
non evertendo terrarum orbe, confirmat signo Iridis, quòd sa-
nè meteorum admirandum est, in quo gloria DEI maximè
refulget, unde arcum hunc in visione vidit Ezechiel, ut hoc
gloriæ DEI testimonio magis afficeretur Ezech. I. 28. & *arcus
seu Iris dicitur fuisse in circuitu throni Christi Apoc. IV. 3.*

§. VII. Noachus vero ad agriculturam & labores, qui-
bus

bus ante diluuium dubio procul affueverat, se recepit, *vineamq; plantavit*, Gen. IX. 20. &c. Fuisse hoc studium Noachi antiquum, aliqui putant & vini usum jam ante diluuium receptum; siquidem Christus luxuriam primi mundi in bibendo quoq; accusat Luc. XVII. 27. Alii vero judicant, monstratum vini usum Noacho divinitus post diluuium, tanquam naturæ, fractæ & viribus debilitatæ, præsidium: & in dicto loco non accusare ebrietatem primi mundi, sed securitatem, (phrasi Scripturæ usitata, quæ ubi ocium describit & tranquillitatem, sic loquitur) facit hæc posterior sententia ad peccatum Noachi extenuandum, quia utens vino, tanquam genere potionis incognito, inebriabatur, nullâ suâ culpâ. Veruntamen prior quoq; sententia nihil habet incommodi, ac potuit nihilominus virorum optimus laboribus ac curis debilitatus, largiori haustu vini nobilis facilè inebriari, & sic inebriatur, non *en wegaiçéσως*, sed incidenter, aut nescius virtutis & efficacitæ hujus potus, aut de ea non cogitans. *Ebrius itaque Noachus recumbit in tabernaculo suo, & dormiens interdum denudatus*, ridetur à filio suo Chamo, à Semo a. & Japheto vestimento contegitur, Gen. IX. 22, 23.

§. VIII. *Evigilans Noachus*, indignatus hac impietate Chamo maledixit, & mutata conditione, Semo Japhetoq; fratribus servire voluit Gen. IX. 24, 25. Verùm notatu hoc dignum est, quod Spiritus Sanctus, (qui loquebatur per Noachum) adeò detestatus sit Chamum impium, ut ne nomen ejus exprimere dignetur, sed in filii ipsius Chanaan nomine ipsi maledixit, hisce verbis: *Maledictus puer Chanaan! Servus servorum erit fratribus suis.* Prævidit namq; Spiritus sanctus Chanaan & Chananeos Patre suô Chamo meliores nihilo futuros; Et quamvis ad se imperium rapuere Chanaanæ: tamen coram DEO non censentur liberi, sed servi: licet enim DEUS terram Chanaan, filio Chami Chanani (unde etiam

etiam terram Chanaan appellari volunt) multis seculis frui concesserat, tandem tamen populum suum Israel, (ex Semo oriundum) duce Josuâ in eam, ejectis Chananæis, introduxit, eamq; penè universam tribubus Israelitarum distribuit, Jos. 13. &c. Et sic ubi Chananæorum reliquiæ superfuerant, puta Thebis à Cadmo, & Carthagine à Didone conditis, id omne vel à Græcis vel à Romanis excisum, ex Historiis reperitur: quatenus itaq; Græci & Romani ortum suum ex stirpe Japheti habeant, eatenus posterii Japheti hisce Chananæis imperavere.

§. IX. Hisce jam ita præmissis, sequitur nunc egregium illud vaticinium Noachi ventilandum, in quo de Messia ac vocatione Gentium vaticinatur. Noachus, de Messia v. 26. Cap. 9. dum inquit. Benedictus Dominus DEUS Semi. Convertit hic sermonem suum ad DEUM, gratias illi agens pro abundantia benedictione spiritali & corporali quam Spiritu Sancto impletus intelligit filio, Semo, destinatum esse. Atque expressè indigitat Messiam, cum dicit Jehova Elohim Sem, hoc est, Dominus DEUS Semi; duo sic in Christo agnoscit naturas, prima est divina, quia vocat eum Jehovam, quâ notatur divina Christi natura, secundum quam DEO Patri & Spiritu Sancto est *ὁμοούσιος* & consubstantialis: altera est humana, secundum quam in plenitudine temporis ex Semo oriundus erat, unde dicit, DEUS Semi, & Lucas Evang. cap. III. 36, ex Semo genealogiam Christi deducit. *Christus adeo est ex Patribus secundum carnem, qui est super omnia DEUS benedictus in secula*, Rom. IX. 5. Elucet hic Patriarchæ industria, cum DEO, vel filio DEI sic benedicit, ut eadem opera etiam filio suo benedicat. Nam quibus

B

verbis

gratias agit pro acceptis beneficiis, etiam implorat futura, & DEi benedictiones familiæ Semi annectit: quippe cum DEum appellat DEum Semi, hoc tacitè insinuat fore, ut DEus sit illi DEus modo peculiari, quemadmodum & DEus Abrahæ promisit, inqviens: *Ero DEus tuus, & seminis tui post te*, Gen. XVII. 7.

§. X. De vocatione vero gentium vaticinatur Noachus v. 27. Dilatet DEus Japhet, & habitet in Tabernaculis Sem. Quibus verbis Spiritus Sanctus prædicit secessionem posterorum Japhet à vera Ecclesia ad tempus, ac tandem reductionem & collectionem gentium ad Tabernacula Sem, hoc est, veram Ecclesiam & familiam DEI, quod factum est prædicatione Evangelii & ministerio Apostolorum & successorum. Verba in textu Hebræo, sive originali ita se habent, *יִפְתֵּי אֱלֹהִים לְיֹפֶת* Dilatet DEus Japhet, vel potius cum litera ל sit nota Dativi & voci Japhet hic præfixa, reddendum est: Dilatet DEus Japheto, ut habent LXX. Interpretes. Noachus hac Paronomasia nomen filii sui non tantum interpretatur, sed simul etiam vates est: Origo enim est verbum *פָּתַח* pellaectus sive persuasus fuit, quod in alia forma aliam habet significationem: nam in Pihel significat persuadere, idem quod *πείθειν*, & in Hiphil denotat dilatare, adeoq; *יִפְתֵּי* est futurum hiphil, & secundum Chaldæum Paraphrasten & Pagninum, & plerosq; Hebræos significat expandet vel dilater. Huc itaque accommodantur verba, dilatet DEus Japheto, sc. habitandi locum (sive persuadeat DEUS Japheto, & blande cum eo loquetur) & ha-

& habitabit in Tabernaculis Sem ; quæ expositio
 convenit cum B. Lutheri , aliorumq; Theologorum men-
 te, nam B. Lutherus in Bibliis Germ. reddidit, **GOtt** breite
Japhet auß / quod significat amplificationem & magni-
 ficentiam Ecclesiæ Novi Testamenti. Et in Commentario
 super Genesis Tom. 6. Witt. Lat. fol. 121. *Blandè loquetur*
DEus cum Japhet : quæ verba ibidem sunt contextus. No-
 men vero Japhet ita ibidem loci Luth. exponit, inqviens:
*Ad hunc modum Japhet significat, quem nos proverbio sim-
 plicem vocamus, qui facile credit, facile sibi persuaderi ali-
 quid sinit, non est contentiosus, non pertinax, sed captivat
 sensum suum Domino, & acquiescit verbo ejus, manet di-
 scipulus, non vult esse magister in verbis & factis DEi. Sva-
 vissimum igitur votum hic proponitur, ut DEus persuadeat
 Japheto, hoc est, ut blandè cum eo loquatur, ut quanquam
 non loquitur ad eum ex promissione, sicut cum Sem, tamen
 ex gratia & divina bonitate cum eo loquetur. Pertinet au-
 tem hoc votum Noachi ad divulgationem Evangelii per to-
 tum orbem terrarum. Sem est seu stirps ; Nam ex ejus po-
 steritate seu linea natus est Christus, Ecclesia enim Judeorum
 est, qui habuerunt Patriarchas, Prophetas, Reges, & ta-
 men DEus ostendit hic ipsi Noacho, quod etiam misera gentes
 habitatura sint in Tabernaculis Sem, hoc est ventura ad so-
 cietatem bonorum, quæ Filius DEi attulit in hunc mundum, re-
 missionem sc. peccatorum, Spiritum Sanctum & vitam ater-
 nam. Hactenus B. Lutherus.*

§. XI. Quamvis jam clarè satis ac perspicuè, verbis
 B. Lutheri supra allatis, non tantùm liqueat, quomodo verba,
 persuadeat DEus Japhet sint intelligenda, verùm e-
 tiam quid sit habitare in Tabernaculis Sem. Quid

autem per Tabernaculum sive tentorium propriâ & impropriâ significatione intelligatur, ad hæc exponere conducet. Sumitur vero *Tabernaculum* sive tentorium partim propriè, partim impropriè. 1. Propriè pro subitaneo quodam tecto seu domicilio, frondibus aut stragulis operto, vel ex lignis aut pellibus confecto, ad vitandum solis ardores, tempestatesq; imbrium, ac frigoris injurias, quod modo huc, modo illuc transfertur. In ejusmodi tabernaculis habitabant olim Patriarchæ, ut Noachus Gen. IX. 21. Abraham cap. XII. 8. Isaac, cap. XXVI. 17. Jacob cap. XXXI. 33. Israelitæ in deserto Exod. XVI. 16. &c. in cujus rei memoriam institutum fuit *Festum Tabernaculorum* Esdr. III. 4. Tabernaculum etiam jussu & mandato DEi extractum fuit Exod. XXV. 8. &c. unde *Tabernaculum DEi* appellatur Num. IX. 6. &c. 2. Impropriè vero sumitur *Tabernaculum*, respectu usus prædicti *Tabernaculi DEi*, pro locis sacris cultui DEi dedicatis: qualia erant tum *Templum* tum *Synagoga*, Psal. LXXIV. 7. & Ezech. VII. 24. Deinde pro ipsa DEi Ecclesia, in qua DEus se præsentem exhibet, & rite colitur Psal. XV. 1. &c. Hinc Ecclesia dicitur *Tabernaculum DEi*, allusione, non tam in specie ad Tabernaculum Leviticum, quàm in genere ad Templum sive domum (quæ, ut supra annotatum est, Tabernaculi nomine designatur,) ut per hoc significetur, DEum nos in Ecclesia, quæ est domus ipsius, clementer curare, fovere, ac tueri, non secus ac paterfamilias studiosè curat, fovet, & tuetur eos, quos in domum suam recepit, ut refertur de Lotho Gen. XIX. 6, &c. Præterea accipitur *Tabernaculum* pro quavis regione vel loco in quo aliquis habitat, ut

ELIUS

tat, ut

rat, ut *Tabernacula nostra*, pro habitationibus populi nostri, Jer. IV. 20. Sic *Tabernacula Jacob*, pro regione, quam incolebant Israelitæ seu Iudæi, Psalm. LXXXII. 2. Jer. XXX. 18. Unde hic loci, per *Tabernacula Sem*, intelligitur Regio posterorum Sem, id est Israelitarum & duplicato tropo, Ecclesia, quæ ex Israelitis, posteris Semi, colligenda erat, & ad cujus communionem vocandi erant sub Evangelio posterii Japhet, qui olim non habitavere in *Tabernaculis Sem*, nec sortem habuere in *Jacob*, quemadmodum Apostolus eleganter ostendit, Eph. II. 12. Eratis illo tempore sine Christo, alienati à republica Israelis &c. nunc autem (v. 13.) in Christo Jesu vos, qui eratis aliquando longè, propè facti estis in sanguine Christi. Legatur totum caput, ubi clauditur vers. ultimo hisce verbis, in quo & vos coedificamini in habitaculum DEI in Spiritu Sancto. Hinc certum etiam est Christi fidem jam inde ab ævo Apostolorum in Europa maxime viguisse, & Asiæ partibus, quæ in sortem Japhet acciderunt, ut Historiæ tam Sacræ quàm Prophanæ luculenter testantur. Europæos autem esse ex posteritate Japheti, membro secundo demonstrandum erit. Qui vero in veris *Tabernaculis Semi* habitent, & gratiâ DEI luce Evangelii fruantur, membro tertio patebit.

MEMBRUM SECUNDUM.

De quibusdam Filiis & Posteris Japheti.

§. XII.

Filii Japheti in sacris literis enumerantur septem sc. *Gomer, Magog, Madai, Javan, Thubal, Mesech & Thiaras,*
 B 3 Gen.

Gen. X. 20. &c. Porro filii Gomer : *Ascenas, Riphat & Tbogarma.* Filii autem *Javan, Elisa, Tharsis, Cetvim & Dodanim.* Ab his divisa sunt insula Gentium, in regionibus suis. Japhetus ut multarum Gentium ab ipso descendentium Patriarcha extiterat, ita & domus ejus in numerosas Gentes excrevit, Filiis ipsius plurimas familias atq; tanquam integras Gentes profeminantibus. Sicut enim Moses Chamo Africam Gen. X. 6. &c. Et Semo Persiam tribuit atq; Judæam, in quâ Messias nasciturus erat (quæ ideo etiam *Immanuelis terra* appellatur Es. VIII. 8.) Gen. X. 12. &c. Ita quoq; Asiam & Europam Japheto assignat : Hinc B. Lutherus in Commentario ad Gen. fol. 123. inquit ; *Ad Europam etiam eam partem adjicit, quam dicimus Asiam cum Aquilone, quæ usq; ad mare mediterraneum, quæ Palestinam attingit, progreditur. Eam partem Aquilonarem una cum tota Europa tribuit filiis Japheti, qui sicut numero plures sunt, ita etiam ampliorem locum occuparunt.* hæc B. Lutherus.

§. XIII. Primogenitus Japheti erat Gomer, ut superius ipsa enumeratione filiorum Japheti liquet, & 1. Pet. I. 5. videre est. Et *ἄρξ* idem est atque absolvens, consummans, finiens, ein *Vollender* / à *ἄρξ* perfecit. Ab eo descendunt populi, qui ad Septentrionem seu Aquilonem sese extendunt, & benedictionem Japheto factam incredibili multitudine uberrimè impleverunt. Hinc Propheta Ezech. XXXVIII. 6. *Latera Aquilonis Gomer & Togarma* assignat. *Gomerios* eruditi & imprimis B. Lutherus *Cimmerios* esse existimant; qui ultra Thraciam, circa Mœotidem paludem olim habitaverunt Cimmerioq; Bosphoro nec non ejusdem nominis oppido appellationem reliquerint : inde vero colonias postea, cum loci eos angustia non caperet, juxta Aventinum miserunt, vel ut Herodoto placet, cum à Scythis in diversas regiones expulsi essent, vicinas ad mare Balticum oras sibi vendica.

dicarunt. *Cimbrorum & Cimmericorum*, sanè eandem esse appellationem, Strabo lib. 7. fol. 203. testis est. Cimmerici proinde seu Gomerii duùm sunt generum: alii quidem Asiatici, alii Europæi, ejusdem utriq; capitis & stirpis, locis dirempti. Unde jam liquet, quid de illorum ratione sit sentiendum, qui per Gomerios intelligunt Galatas. Josephus lib. 1. ant. cap. 7. quos nunc inquit, *Græci Galatas vocitant, Gomerenses olim dicti sunt.*

§. XIV. De Galatis vero Geographi uno ore testantur verum esse, quod Hieronymus in præfatione libri secundi in Epistolam ad Galatas è Lactantio refert: *Galatiam provinciam esse minoris Asiae, in quam Galli aliquando venientes cum Græcis se miscuerint: unde primum ea regio Gallogræcia post Galatia nominata est: Idem sentit Plinius lib. V. cap. 32. Et Strabo lib. 12. fol. 543. Pausanias autem in Atticis fol. 3. irruptionem & prælia Galatarum, quibus minorem Asiam invaserunt, copiosè commemorat, & Svidas ait, quod Brenno duce ex oris occidentalibus Galata partim in Græciam, partim in Asiam infusi, tandemq; in provinciis ad Taurum montem juxta Halyn fluvium inter Bithyniam & Cappadociam subsederunt. Idem Pausanias eodem loco de Galatis id scriptum reliquit: Galata, inquit, in extremis Europe oris ad vastum mare accolunt; Cujus fines adire posse navibus negant. Horum regionem omnis Eridanus perlabitur. Verùm ut Galli seu Galata appellarentur non nisi serò usus obtinuit. Celtas enim cum ipsi se antiquitus, tum alii eos nominarunt. Quare si res probè expendatur, non erit Josephi interpretatio huic adversa, sed pulchrè consentanea. Solam enim Galatiam provinciam, quæ in Asia minore est, cui Paulus dicavit Epistolam, Patriarchæ Gomerio ejusq; amplissimæ posteritati satis fuisse non est credibile, sed Septentrionales terras tum in Asia, tum in Europa occuparunt, veluti Galatæ, Celtæ, Cimmerici,*

merii, Cimbri Germani. Unde etiam Thargum Hierosolymitanum perspicuè *Germaniam Gomer* attribuit. Accedit vocabuli *Gomer* cum *Cimmeriorum* & *Cimbrorum* & *Germanorum* *συμφορία*: Facit huc Geographorum calculus, qui *Galatas à Gallis* ducunt. *Celtarum* etiam *appellationem olim communem* fuisse omnibus populis ad Oceanum Occidentalem inter *Eridani Rheniq;* ; *Istri* & *Albis ripas*, non modo è *Pausaniæ* verbis supra adscriptis, sed etiam à *Diodoro Sic.* & *Dione*, nec non *Cæsaris* commentariis liquidum est. Ac evidentissime *Strabo* Lib. 7. fol. 280. *Romani*, inquit, *mibi jure hoc illis nomen indidisse videntur* (de Germanis loquitur) *ὡς ἂν γνησίως γαλάτας φεράζεν θελόμενοι, γνήσιοι γδ οἱ γερμανοὶ καὶ τὴν ῥωμαίων διαλέκτον*, id est, *cum Romani ostendere vellent eam gentem, quam Germanam vocamus, veros esse & proprie dictos Galatas Germanos nuncuparunt.* Romana enim dialecto *germanum*, dicitur quod *syncerum* & *genuinum* est.

§. XV. Probatur idem in *Ascenas* *Gomeri* filio primogenito, qui *Japheti* *Nepos* est, ut *Gen. X. 13.* & *I. Par. I. 6.* Quod enim hic *Ascenas* sit *Pater Germanorum*, quos alii *Ascbanios*, alii *Teutones*, *Tacitus* *Tviscones* appellat, *Die Teutschen* / communi ferè consensu docent viri docti, cui sententiæ *B. Lutherus* favet in *Comment. ad Genes. fol. 124.* Ac ut quibusdam placet significatur *Ascenas* vel *Ascenes*, *Hebr. אֲשַׁכַּנִּים* idem ac *custos* sive *sacerdos ignis* ab *שֵׁן*, ignis & *כַּהֵן* *præfectus* & *custos sacrificiorum* & *religionis*: atq; hinc dictam volunt *Ascaniam*, quæ *Regio* & *lacus* in *Bithynia* fuit, inter urbem *Nicomediam* & *Niceam*, cujus *Regionis* *Strabo* meminit *Geograph. Lib. 12.* Sed in tantæ antiquitatis & obscuritatis negotio præfidenter quidquam asserere quis sustinebit. Nulla ferè res sub sole tam difficilis explicatu, quam *migratio gentium*, & *gentium in gentes* vel
conter.

conterminas, vel longius distitas commixtio. Videatur insignis ille ac eruditus vir Samuel Bochartus in Geographia ejus Sacra, p. 741. Ut & Excell. Dn. Kirchmajerus, Academiae hujus Prof. & Orator celeberrimus, Hospes meus observanter colendus, in commentario ad Tacitum pag. 54. & 55. Alii aliter existimant ac statuunt: sed in re libera, cuiq; ad placitum libere eligere licet; modò tamen hac in re certi esse possumus juxta consensum omnium doctissimorum virorum, nos esse ex Japheti posteris; sive autem id per Gomer & Ascenas, vel Magog ac Scythas, aut per alium filium Japheti, quod parum refert; verùm hoc summum est, nos hisce signis gaudere posse, quod beneficio DEI habitamus in Tabernaculis Semi.

§. XVI. De Japheti filio secundo-genito, itidem aliqua notatu digna veniunt, quod nempè ex eo non tantùm Turca & Tartari, verum etiam Scytharum populus originis suae primordia hausit, quorum quoque non pauci fruuntur benedictione Japheti, habitando in Tabernaculis Semi. Ipsum nomen quod attinet, significat Magog, Hebr. מגוג, quasi de tecto, ut quibusdam placet, Die vom Dach / vel virum de tecto, seu sub tecto & tabernaculo habitantem; nam מג significat tectum. Quod adeò quidam ex posteris Magog, mysticè habitant sub tecto vel in tugurio aut tabernaculo Semi, id comprobatur quotidiana experientia, quatenus Gothi, Sveci, Dani & multi alii Septentrionales vere Christiani ex populo Scytharum vel Magogo, ut historiae testantur originem habent, quibus hodie, DEI gratia, benedictione Japheti etiam frui contingit.

§. XVII. Scytharum populum, originem adeo traxisse ex Magogo, testatur Josephus Lib. I. cap. 7. dum inquit. *Magogus Magogorum à se dominatorum fuit Auctor, qui ab ipsis vocantur Scytba.* Et Jacobus Bergomensis in supple-

C

mento

mento Chronicorum fatetur, Magogus, Magogas gentes instituisse, quae à Graecis Scytha appellatae sunt, & à quibus Scythia & Gothia nomen habuerunt. Deinde à Scythis Gothos non tantum, verum etiam Danos ac alias gentes prognatas esse, Historicus Hermannus Schedels Senensis in Epitome orbis adstruit fol. 18. Ungari, Gothiq; universi ex Scythis emerfere: Dani quoq; & Turcae ex Scythia prodierunt; ea quippe natio ex Magogo Noe nepote ortum habuit. Idem fol. 133. constat; ait enim eam gentem, quae pro Getica dicta est Gotbica, à Scythis originem habuisse; Scythas vero primos esse in Europa sub septentrione, & ad Tanais limitem, paratissimos ad mortem; & superiores sedibus Ostrogotbos, Vestrogotbos inferiores, hos ab Oriente, ab Occidente illos plagâ, in quam versi habitarent, fuisse in patria appellatos: ac aliquot retrò pagellis; Secundus filius Japheti Magogus: à quo Scytha, & à quibus Svecia & Gothia nomen habent. Denominationem Gothorum hanc addit Isidorus Lib. 9. Orig. fol. 75. Gothi à Magog filio Japhet nominati putantur, de similitudine ultimae syllabae, quos veteres magis Getas, quam Gotbos vocare. Barth. Angl. de propr. rer. Lib. 15. cap. 47. Daci Gothorum soboles, dicti quasi Dagi è Gothorum sc. gente procreati. Gens si animo seva contra hostes, tamen naturaliter pia est, & mente placida erga quoslibet innocentes. Item cap. 71. Gothia creditur à Gog filio Japhet vocata. Gens Gothorum genere armorum terribilissima, de quarum sobole maxima pars Europae & Asiae creditur populata. Getuli in Africa, Amazones in Asia, ex Gothorum prosapia processerunt. Item cap. 153. Svecia est Regio inferioris Scythiae in Europa, à qua tota Gothia, quae inter Danorum & Noricorum aquilonarium regna, maxima est Regio, hodiè nominata, habens mare Balticum ab Oriente Oceanum Britannicum ab Occidente. Noricorum praerupta & populos à Septentrione, à meridie vero

Daco-

*Dacorum confiniis innitatur. Gens valdè robusta, cujus mi-
litaris potentia quondam totius ferè Asia & Europe partem
maximam multis temporibus edomuit, quos aggredi tempore
Alexandri M. Gracorum audacia extimuit. Julii etiam Cesa-
ris invicta potentia cum Gotbis, Noricis, & Aquilonaribus
populis aliis congregari formidavit. Et Historiographus Petrus
Trecensis, in Rudimento Novitiorum, refert de origine
Danorum, sciendum, inquit, quod Dani, ut veteres testan-
tur historiographi, tempore Seruch proavi Abraha, regnum
quod nunc Dania dicitur, intraverunt, venientes de Gotbia,
qui quidem Gotbi, teste Papia, de Gog filio Japhet orti sunt &c.
P. 315.*

§. XVIII. Hæcce testimonia ne quis cogitet temerè al-
lata esse, sciet ut & antea dictum est, non parvi interesse
cognitionem habere de primordiis gentis suæ, ut certus eva-
dat, ad se suamq; gentem pertinere promissionem illam so-
latio plenam Japheto promissam. Japhet habitabit
in Tabernaculis Semi. Sed dicat quis, nonne plu-
rimi ex posteris Japheti promissionem patri suo factam ab-
jecerunt, & non modò in Tabernacula Semi non successe-
runt, sed eadem quoque destruere conati sunt, num ex Mago-
go progressa etiam est gens Christiano nomini infensissima,
cujus adversus Ecclesiam prælia Ezech. XXXVIII. 2. & XXXIX.
6. Item Apoc. XX. 8. describuntur; ubi *conjunguntur Gog
& Magog &c.* Quomodo itaque illi fruuntur benedictione
illa Japheti, quærat aliquis? Resp. novimus enim in omni
fere domo vel familia, imo in Patriarcharum & sanctissimo-
rum hominum, aliquem perversum & impium inventum
esse. In Adami Cain, in Noachi Cham, in Abrahami
Ismael, in Itaci Esau, in Jacobi filios ejus satis multos, pa-
ram piè viventes; In Davidis Absalon & Ammon: Imò,
C 2 in ipsi-

in ipsius Christi Salvatoris familia & Schola Judas Ischarioth. Itaq; non mirum est tales inveniri in familia & inter posteros Japheti, vera quoniam reperiri novimus verba sc. ipsius Christi Matth. X. 36. & Mich. VII. 6. *Inimici hominis sunt domestici ejus.* De his itaque & cæteris Japheti posteris ejusdem farinae, hoc in negotio non multum solliciti, ad Membr. tertium nos conferamus.

MEMBRUM TERTIUM.

De signis ac notis, quibus certi esse possimus nos in Tabernaculis Semi habitare, nostramque veram Christi esse Ecclesiam atque orthodoxam, fundatam verbo DEI & Sacramentis.

§. XIX.

HOcce membrum, quoniam luculenter satis, ac doctè in loco de Ecclesia à Theologis nostris pertractatur, ideoq; pauca saltem hic in medium proferam, quibus probari potest; undenam infallibilia *πρωϊστατα* sive *κενηρια* veræ Ecclesiæ peti possint ac debeant. Quandoquidem vero acriter satis inter nos & Jesuistas hodiè controvertitur: utra scil. inter duas istas Ecclesias indubitato vera sit, nostra Ecclesia, Lutherana vulgo dicta: quæ est verè Apostolica, Catholica; aut Romanensium? In hac itaque controversia rite decidenda, consultissimum fuerit, ut à generalioribus ad specialiora, à notioribus ad minus nota, per quandam *ἀφαίρεσιν* sive remotionem falsorum *κενηριων* veræ Ecclesiæ progrediamur. Pontificii à parte sua adferunt notas, quidam plures, quidam pauciores; ut sunt v. g. nomen Ecclesiæ Catholicæ, dura-

duratio, antiquitas, & si quæ sunt aliæ. Verùm hæ notæ vel sunt communes etiam aliis cætibus, vel temporariæ, vel Ecclesiæ Romanæ prorsus non conveniunt. Nomen Catholici sive sumatur pro universali, sive pro rectius sentiente, non competit Ecclesiæ Rom. Nec enim est universalis per totum terrarum orbem diffusa; cum plures dentur Ecclesiæ, Orientales, Meridionales, Septentrionales primatum Pontificis R. non agnoscentes. Nec orthodoxa (in hac enim significatione quoq; particulares Ecclesiæ, tanquàm partes totius homogenei; Catholicarum nomine venire possunt) quia cum sacris literis magnam partem non consentit. Duratio, licet sit aliquot seculorum, non tamen ab Apostolorum temporibus est deducta. Quæ siquidem tum temporis erat pura & illibata virgo, in meretricem magnam tandem degeneravit. De Antiquitate quidem Tertullianus dixit: *Omne antiquissimum verissimum: adulterinum verò quodcunq; posterius*; Sed hoc ipsum de antiquitate primæva, non à principio aliquo proximior ducta; de aurea, non plumbea; de cana & sana, non vana & erronea intelligendum venit. Nobis antiquitas est Christus, quem nolle audire, manifestus est interitus.

§. XX. Fundamentum aded & argumentum nostræ sc. Lutheranae doctrinæ, est unicum istud Semen benedictum, *in quo benedictionem consequuntur omnes gentes*, Gen. XXII. 18. hoc est. Solus & unus Christus, Gal. III. 16. *Cui testimonium perhibent omnes Propbeta, quod remissionem peccatorum accipiant per nomen ejus omnes, qui credunt in eum Act. X. 43.* & quidem sine operibus legis, sic definiente Hierosolymis concilio Apostolorum, aureò hóc promulgatò canone; Pseudo-Apostolis, justitiam operum urgentibus opposito. *Quid tentatis DEUM, imponentes ju-*

tes jugum, legis, super cervices discipulorum, quod neq; nos, neq; Patres nostri portare potuimus: sed credimus in nomine Jesu Christi nos salvari quemadmodum & illi salvati sunt Act. XV. 10. 11. Hæc doctrina fuit omnium Patriarcharum, omnium Prophetarum, omnium deniq; Apostolorum. Ita ut Apostolus etiam Angelo de cælo Anathema dicere haud dubitat, qui aliud Evangelium attulerit, Gal. I. 8. 9. Hæc ipsa doctrina & fides jam inde ab Apostolorum temporibus, sanctorum Patrum & piorum quorumvis, hoc est, Electorum fuit propria, licet nullo non tempore Zizaniorum aliquid ei aspergere Sathanas studuerit. Hæc ipsa doctrina & fides nostræ, hoc est, Lutheranae Ecclesiae propria; & usq; adeo est propria, ut ob id solum Romanenses, nostram Ecclesiam cane & angve pejus oderint, quod explosis propriorum operum ac meritorum scoriis, rejectis cultuum humanitus excogitatorum quisquiliis, repudiatis propriis nostris pro peccati sive culpâ sive pœnâ satisfactionibus, in uno & solo semine mulieris Christo servatore acquiescimus, in solo ipsius merito, gratis nobis per fidem imputato, spem salutis omnem fixam locatamq; habemus, ipsum solum cum Patre & Spiritu Sancto adoramus, invocamus, glorificamus: Ab ipso solo liberationem ex omnibus ærumnis & calamitatibus solatium & tandem vitam æternam indubitato expectamus.

§. XXI. De cætero, quando investigatio de vera Ecclesia instituitur, non de ipsis personarum individuis, aut de Electis ipsis quæritur, quinam sint Electi, aut quibus notis à reliquis Ecclesiae membris sint dignoscendi? otitia etenim istorum discreta sub hominum aspectum & *νεῖον* minime cadit; & solus DEus est, qui novit suos, 2. Tim. II. 19. Esse quidem in vera Ecclesia DEI aliquos electos, vereq; fideles, mini-

minime est ambiguum: & in quibus pro tempore vera sit fides, & præsens Spiritus Sancti gratia, saltem confusâ aliquâ notitiâ haud obscure colligitur. Verùm quia fides in multis est *ὑποκειμένη*, & multiplices sunt cordium humanorum recessus, & imagines rerum per quam fallaces: ideoq; à priori & quoad certitudinem sive scientiam discretam, nihil de hoc *ἁπλοῦς* statui potest.

§. XXII. Et illud etiam extra controversiam hoc loco est; quod Ecclesiæ simpliciter sic dictæ, notæ esse possint, qualiscunq; verbi divini prædicatio, qualiscunq; etiam sacramentorum usus? Nam in affirmantem fortè ipsi quoq; Romanenses nobiscum haud invitè concedent: Et tamen inde ad veram statim Ecclesiam subsumi posse, negabunt. Differunt enim plurimum, esse Ecclesiam aliquam, cui inesse potest etiam falsitas: & esse Ecclesiam veram: perinde atque *Christus inter discipulos, & verè discipulos suos*, Joh. VIII. 31. distingvit: & vulgò inter fideles, & verè fideles, ingens esse discrimen, facilè agnoscitur.

§. XXIII. Verùm quæstio est propriè de cætu Ecclesiæ universo, in quo vel magnam, vel aliquam saltem piè fidelium, & salvandorum partem DEus sibi colligit. Quisnam cœtus, pro vera Christi Ecclesia agnosci & haberi debeat, & ex quibus notis, & quidem infallibilibus ea dijudicari possit? Quòd Ecclesiæ sive cœtæ Lutheranae Ecclesiæ, veræ notæ verè competant, ut sunt pura doctrinæ Cœlestis prædicatio, & sacramentorum à Christo institutorum legitimus usus, hinc certò colligere est; nam ubi ad *συνκατάθεσιν* vel collationem cum norma provocamus, & ad principium religionis nostræ respicere volumus: nobis analysis ultima non est alia, quam quæ fuit Prophetarum; *αὐτὸς ἔφα*, id est, ipse (Dominus) dixit, os Do-

os Do-

os Domini locutum est. Pontificiis contra, Papa enim Romanus dixit, quippe quem supremum controversiarum iudicem infallibilem constituunt: & quid dicam de Calvinianis ac Socinianis, quibus, ratio dixit, utpote non aliter sibi persuadentibus quàm DEum hominibus ad credendum incomprehensibilia rationi minime proponere. Cataplectis vero & Fanaticis aliis, monitor, aut suggestor nocturnus, vel Spiritus collocutor hoc dixit. Nostra itaq; Ecclesia, cum *superstructa sit fundamento Prophetarum & Apostolorum* ut Eph. II. 19. existente *imo angulari lapide ipso Jesu Christo*, v. 20. ex fructibus suis, vera conscientiarum afflictarum consolatione, agnosci queat, cum propter meritum bonorum operum Pontificia; propter abnegatam satisfactionem Christi Sociniana & Fanatica religio ad dubitationem, quin & desperationem abducatur; *Scriptura vero* *ἡ χάρις καὶ ἡ εὐλογία τοῦ Θεοῦ Πατρὸς ἡμῶν πάντοτε μετὰ πάντων ὑμῶν*, id est, *ad consolationem data sit*, Rom. XV. 4.

§. XXIV. Qui itaque certus esse velit, an hic aut ille coetus verè sit domus DEi seu Ecclesia; ei inquirere incumbit, an congregatio illa, de qua dubitat, vitam & salutem in Christo unicè quærat; idque è doctrinæ Apostolicæ & Propheticæ præscripto. Firmatur assertio luculento exemplo descripto, Act. II. Cùm enim Judæi, corde compuncti ad concionem Petri; quærerent, quid faciendum ipsis esset, ut salvarentur: respondet D. Petrus, v. 38. *Resipiscite & baptizetur unusquisq; vestrum in nomine Jesu Christi in remissionem peccatorum, & accipietis donum Spiritus Sancti.* Nemini ergo dubium esse potest, quin vera Ecclesiæ membra sint, qui Christo superædificati sunt, per sinceram Evangelii prædicationem, & legitimam Sacramentorum administrationem, sincera adèò verbi prædicatione

tione

tione & iusto sacramentorum usu Ecclesia & congregatur, & congregata conservatur, alitur, sustentatur, ut sequentia dicta comprobant; primò sincera verbi prædicatione, 1. Cor. IV. 15. Jac. I. 18. 1. Pet. I. 23. Deinde iusto sacramentorum usu, Joh. III. 15. Matth. XXVIII. 19. 20. Eph. V. 26. 1. Cor. X. 17. Dubitare igitur non licet, quin Sincera verbi prædicatione & rectus sacramentorum usus sint genuinæ & nativæ, atq; planè essentielles Ecclesiæ notæ.

§. XXV. Probatur hoc idem sequenti argumento: Quæcunq; sc. notæ veram Ecclesiam certò ostendunt, eiq; soli ac semper conveniunt, eamq; ab omnibus aliis cœtibus distinguunt, ei adæquantur & ab illa separari nequeunt; illæ sunt Ecclesiæ notæ propriæ, rectæ, infallibiles & essentielles. At sincera verbi prædicatione, & legitimus sacramentorum usus ejusmodi sunt. E. Minoris veritas luculenter patet exinde; 1. quòd notæ veræ Ecclesiam veram ostendunt, liquet tam superioribus rationibus ac scripturæ dictis allatis, quàm etiam dictis scripturarum sequentibus, scilicet Marc. XVI. 15. 16. Joh. VIII. 47. Joh. X. 27. 2. Conveniunt hæ notæ soli Ecclesiæ ac semper. Nam propria Ecclesiæ bona sunt, & nusquam alibi extra Ecclesiam inveniuntur, hisce mediis DEus sibi colligit fideles, eosq; alit ac conservat: ut dictis Pauli ad Corinth. & Petri supra allatis liquidum est. 3. Distinguunt Ecclesiam ab omnibus aliis cœtibus, ut supra demonstratum est, & ex Psal. CXLVII. 9. constat, *Taliter omni nationi non esse factum.* 4. Ei adæquantur, quia æquè latè patent, ubicunq; enim prædicatur sincere verbum & legitimè administrantur Sacramenta, ibi est Ecclesia; & vice versa. 5. Ab Ecclesia nunquam separari possunt verbum & Sacramenta: cum ad ejus officium proprium & effectum spectent, cumq; DEus per verbum & Sacramenta

D

menta

menta Ecclesiam constituat, regat, ædificet, & conservat, ut Eph. IV. 12. & 1. Tim. III. 15. patescit.

§. XXVI. Possent adhuc plura argumenta adduci ad hoc membrum confirmandum, sed quoniam, ut ab initio hujus membri dictum est, plurimi, ex nostris, Theologi, prolixè de hac materia scripsere; hisce paucis ac simpliciter prolatis lubens supersedeo; Cæterum, hinc tamen satis liquidum esse censeo, Ecclesiis Lutheranis jure justo tribui elogium veræ Ecclesiæ; quandoquidem ut superius probatum est, Lutherana Ecclesiæ non admittunt aliud verbum, tanquam aptum fidei & morum normam, quàm quod Prophetæ, & Apostoli reliquerunt: nec aliud agnoscunt salutis fundamentum, quàm Jesum Christum: nec alia admittunt sacramenta, quàm quæ ipse Christus instituit; videlicet, baptismum & Coenam Dominicam: nec ullis suis qualitatibus, dispositionibus aut operibus, sed soli gratiæ divinæ, meritis Jesu Christi universam præsentis & futuræ vitæ felicitatem unice acceptam referunt: operibus interim bonis, sed non quæ homines excogitârunt, sed quæ DEUS præscripsit, operam sedulo dandam esse, literas sequuti sacras, fervidè docent, Ecquis itaque negare poterit, quod Ecclesia Lutherana non sit vera Ecclesia? quivis potius verè Christianus affirmet omnes & singulos in universo orbe, hanc religionem profitentes ubicunque locorum vel terrarum versentur, habitare in Tabernaculis Semi, & frui promissionibus de Christo impletis.

MEMBRUM QUARTUM.

Expendens Goropii Becani circa hunc locum explicandum corruptelas, easq; diluens.

§. XXVII.

Ex iis, quæ hætenùs allatæ sunt de benedictione Patriarchæ

chæ

chæ Noachi, in qua singulari spiritu, ac instinctu divino ductus, Japheto filio spem certam facit obtinendæ gratiæ haud vulgaris, quando ipsi promittit, fore, ut sui aliquando posterius in Tabernaculis Semi sint habitaturi; dispalescit haud dubiè, quousque & quàm longè sese porrigat Japheti Salus, assertum est, hoc nomine significari non unum aliquod individuum, utpote solius Japheti personam; nec hanc illamve nationem saltem aut singularem gentem aliquam, nec nisi unum aliquod Regnum; sed Japheti posteros in universum, qui ab ipso genus ducunt, quorum fuisse diximus, & esse hodieq; dicendum receptaculum & domiciliorum terminum non tantùm Europæ, sed & Asiæ partes: cum spatia ista in sortem Japheti ceciderint; si iis (uti est habenda) fides, qui studium suum atq; curam circa hoc negotium explicandum distrinxerunt, nec indiligenter, neq; infeliciter: agunt de his B. Doct. Waltherus in Officina Biblica pag. 746. & Bochartus in Geographia Sacra pag. 170. Assertionem hanc quanquàm vero maximè consentaneam existimemus, utpote quæ principio, unde deduci debet (veritati nempe sacrarum literarum) usquequaque congruere videtur: nihilominus tamen eam non parùm labefactare conatus est Johannes Goropius Becanus, duarum quondam Reginarum Archiater in Aula Hispalensi, qui in libris suis Gallicorum atque Francicorum passim hoc Patriarchæ dictum ad Francos, & convenientissimè, ut quidem putat, ad Franco-Gallos restringit: idq; propter nominis Francici cum Japheto in significatione convenientiam ac propinquitatem, ut & alias ratiunculas deinde ex Authore producendas. Quemadmodum vero veritatem

ritatem non leviter hoc modo impedit, aut saltem luci ejus obscuritatem aliquam offundit, dum scripturis sensum inferendo alienum, alias Gentes pariter in oraculo citato intellectas, à benedictionis hujus communione, aut plane excludere parat, aut sanè ejus respectu, Francis multo statuit inferiores; operæ pretium me facturum existimavi, si ista dicti Authoris loca, quæ hoc negotium concernunt traduntq; , studio paulò diligentiori expenderem & examinarem.

§. XXVIII. Ne autem quisquam temerè aliquid hinc vel dictum vel factum esse meritò possit objicere, aut fidei nostræ integritatem desiderare, quasi injurii in scriptorem, placitis illius sensum affingamus, quem non gignunt verba; producemus ipsum, Lib. Francic. I. pag. 18. hunc in modum differit ad hæc, *Dilatet DEUS Japhet, & habitet in Tabernaculis Sem.* *Quod si de hujus promissionis divine Japheto per Patrem suum Sancite fonte vox aliqua derivanda esset, quæ totam eam significatu suo complecteretur, num alia commodior inveniri posset, quam Vrancorum appellatio, quæ sic eos depingit & exprimit, ut homines dicat esse palmites suos ramosq; longe extendentes? Haud equidem video, nisi alius magis quam ego Lynceus eam mihi com- monstret. Extendit vitis palmites suos, extendit arbor suos ramos; neutra quidem ante contenta, quam omnem latitudinem, cujus natura capax sit, expleret. Qui cognationis gradus genealogiamq; cujuspiam gentis inquireunt, arborem facere solent, cujus ramos tam latè longeq; diffundunt, quam cognatorum soboles sese porrigit: eleganter illi quidem & ingeniose id meditati, at longe elegantio- rem in Vranci nomine similitudinem expressam videmus. Cum enim Franc non cujusvis arboris, sed propriè vitis ramum designet; fit ut Francus is dicatur, qui perinde atq; vitis longe lateq; ramos in omnem*

innem

*mnem partem diffundit ; in quo quanta sit vis , ipsa vitis natura demonstrat , cuius ego in hac regione , quantum vis vitibus iniqua , brachia dimensus sum , quàm Sexaginta pedes longius à matrice trunco progressa . Quod nisi putatione coërcerentur , quis tandem esset finis licentiae ? Jam videmus proprium vitis esse , sic aliena invadere , ut veluti Domina omnium supremum semper occupet , & arborum ramos sic vinciat , quasi servi essent catenis alligati : tantaq; ea in re utitur licentia , ut quamvis collibus maxime gaudeat , nulli tamen arbori parcat ; adeo ut & salices ad ipsas paludes & stagna vincula ferre cogantur : quod in Ferrariensi agro & aliis locis Pado vicinis licet videre , hæc Becanus . Urget v. in adductis verbis præcipuè nominis Francorum cum dicto nostro convenientiam ; dum significationem totam promissionis ejus complectatur ista , adeo ut nulla alia commodior inveniri possit vox , quæ eam sic exprimat & depingat , atq; hæc eo dirigit omnia , ut obtineat , Noachum præcipuè in illa benedictione intellexisse Francos ; utpote in quibus ipse eventus consecrationis , & fructus suum sortiantur complementum . Cum enim illi non minùs quàm nomen , quàm quàm ipsam rem , sint ex ingenio ipsius , isti , qui haud aliter ac vitis suos expandunt diffunduntque ramos , suosq; dilataverint Imperii fines ; quicquid oraculo hoc intenditur absolvi , sibi persuasum habet ; Sic namq; paulò post expressit animum Becanus : *Huic igitur Japbeti consecrationem majores potius quam alii cuiquam arbori conferre voluerunt ; eo civis nature rerumq; civilium perito judicantes , sibi non secus inter homines atq; viti inter arbores jus esse , ut omnium fines aliorum occupent , & cæteris hominibus tanquam ministris utantur , ea tamen id lege , ut non minus quam vitis muneris hominibus , quos superarint , rependant .**

§. XXXI. Quod hic primò concernit rationem à convenientia appellationis nominis Franck cum ipsius promissionis verbis, quanquam ea explicatio in dubium revocetur, meritò (cum novitatem quandam sapiat, & obtorto velut collo huc videatur tracta) quod ex diversitate literarum F. & V. suspicari difficile non est; eam tamen, quoad deductionis rationem, in medio relinquimus; cum nostri jam nec instituti sit, nec operis, anxiori cura in originem ac derivationem vocum nunc inquirere. Habeat se ita res, tantisper, sitq; ista vis vocis Franck quam esse affirmat Goropius: exprimat præterea & depingat meliori ratione consecrationem hanc Noachi: Ecquid inde concludendum: Francos hinc intendisse Spiritum Sanctum? Liberalis admodum esset qui affirmativam sustineret proferre. Neque illud promptum foret de rebus his secularibus adserere (cujus non unum posset exhiberi exemplum) multo minus in Sacrarum literarum interpretatione, ubi meris conjecturis agere nefas habetur. Ac solet quidem ea res, præsertim si etiam contra veritatem fiat, illatibili Authorem suum coarguere eventu. Oportuit ergo tantum virum, cum haud ignoraverit, à notatione nominis infirma duci argumenta, consulere scripturam ipsam, eamq; ex semetipsa interpretari, quod si fecisset, longè aliter se rem habere deprehendisset.

§. XXX. Ut planum fiat id quod dictum est, neglectâ Scripturâ S. non tantum à vero declinasse Goropium, sed etiam vim oraculo divino intulisse; Propius inspicienda verba Textus: Ista verò, cum instinctu Spiritus Sancti proferat Patriarcha, in eo est constitutus, ut ex ordine Japheto jam, sicut prius Semo, benedicat. Benedixit verò non tantum ejus personæ, sed posteris quoq; illius, in ipso,

pfo, iisq; universis, nemine ex communi ista consecratio-
ne excluso. Probat quod diximus ipse effectus benedictio-
nis atq; scopus. Respiciebat enim illa Messiam, salvatorem
mundi, qui ex ejus posteris aliquando oriturus erat, per quem
non solum Semo & ex eo natis, sed & omnibus in universum
hominibus liberatio & redemptio promittebatur. Quem-
admodum jam latissimè & ad omnes posteros suos Semi bene-
dictio se extendit, ita & Japheti æquè amplos terminos habe-
bat; hoc est sui participes fecit omnes, qui ex se aliquando
nascerentur; adeò ut hujus benedictionis ejusq; communi-
tatis intuitu, nemo alii possit jure præferri; cum omnes æ-
què respiciat. Quæ cum ita se habeant omninò, quid hic te-
nendum sit, quidq; de opinione illius, quo cum nobis in
præsenti res est, haudquaquam obscurum esse poterit.

§. XXXI. Quâ fide de cætero circa hoc explicandum
oraculum versatus sit, ex verbis ejus quadantenus constare
poterit. Præsupponit nempe, idq; falsò, prædicari hoc di-
cto tantùm potentiam Japheti ejusq; posterorum mundanam,
quòd bellorum gloriâ & successu celebres pluribus gentibus
aliquando jugum Franci sint imposituri, adeoq; imperii sui
fines longè lateq; prolaturi. Illud vero μέγα λίαν αἴτημα ἄς
πρωτον penè ψέδος. Dicitur namque illud præter omnem
veritatem, cum Patriarcha benedicens filiis suis, defunctis in
prioribus verbis, Dilatet DEus Japhet, & habitet in Taberna-
culis Sem, istâ benedictione, quæ res concernebat civiles ac
bona corporis, totus in sequentibus est occupatus in vovendis
& prædicendis spiritualibus bonis. In Messiam certè hic in-
tendit digitum, qui, ut ex Semi progenie oriundus erat; ita
suo adventu Japhet etiam, ac ejus gentibus cœlestem ac æ-
ternam allaturus sit felicitatem, uti paulò ante disseruimus.
Adjiciet his robur ac declarationem, quæ Reverendis-
mus

mus Dñ. D. Calovius in hoc oraculum commentatus est, ad cap. 9. Gen. vers. 27. pag. 734. & quidem in hæc verba ; habitet in Tabernaculis Sem. *Verum enim vero*, inquit, *quum hic non Semi, sed Japheti benedictio habeatur, referendum est verbum illud habitet, uti aliàs ordinariè ad nomen proximum, unde rectius pleriq; alii omnes de Japhet intelligunt, qui habitaturus dicitur in tentorio Sem, non quod se per sortem in habitationem Sem & posterorum ejus diffusurus sit, ut Corn. à Lap. vult, de dilatatione enim & amplificatione posteritatis jam antea actum erat & obtigit unicuiq; sua peculiaris sedes: sed quod ad Ecclesie consortium aggregandus fuerat Japhet, quæ per tabernacula Sem indigitatur, in quibus Ecclesie sedes erat, uti Delrio, Pererius & alii Pontificii cum Chrysofomo & Hieronymo hæc ad literam intelligunt. Et post pauca p. 735. Accessit Japhet ad tentoria Sem, non loci mutatione, sed animi, quem Deus persuasit. Tabernacula Semi sunt; ad ea accedit Japhet, non desinitur, sintne conjunctim habitaturi, an Japhet, deficiente Sem, per se separatim; non dicitur: in tabernaculis cum Sem, sed simpliciter: in tabernaculis Sem. Quæ non Christiani tantum, sed etiam nonnulli è Judæis de advectione in gremium Ecclesie accepere.*

§. XXXII. Quod si hæc & similia, ut sanè potuisset, vir aliàs ingenii & acuminis magni, æquâ judicii lance ponderasset, nequaquam tantam sententiæ suæ subjunxisset approbationem gaudioq; exulasset, uti factum cernimus. Ita enim ob errorem ad inventum suum, quo titulo, citra injuriam appellari potest, sibi placet, ac si æquissimas habeat causas, ob quas intime in sinu gaudeat. Verba ejus p. 19. hæc sunt. *Hic illud agimus, ut nemo non clarè cernat, quàm apta sit vitis & Japheti comparatio, quàm significanter Vran-*
ci no-

*ci nomen eam exprimat, quàmq; hæc sacris literis sint consen-
tanea. Sanè si Divinum Mosen rogemus, nemini dicet con-
cinnius veriusq; hoc nomen quàm Japeto convenire secun-
dum eam quam habet in Cimmericorum sive Janigenarum
lingua interpretationem. Primum igitur Vrancum post dilu-
vium dicemus Japetum fuisse, & eum quidem ex divina pa-
tris consecratione ita nuncupandum, si æquum est ut illo titu-
lo quisquam honoretur, quo eximia & summa ejus dignitas
intelligatur. Et Paulo inferiùs postquam nonnulla de con-
gruentia vocis Vranc quoad significationem cum Vite,
nec non origine vocabuli Vitæ differuit. Nunquid, inquit,
inveniri queat concinnius vel rebus vel nominibus, quàm
hæc sit Francorum ad Vitæ conformatio, cum qua
non minus reapse quàm nominis origine consentit? Japetus er-
go optimo jure de patris consecratione Vrancus est nominatus,
quòd latissimè & genus suum & imperium inter mortales, per-
inde atq; inter arbores generosa vitæ, extendat. Ceterum
quia licet verissimam & cuius nostratium facillimam ad in-
telligendum, inauditam tamen hætenus hujus vocis inter-
pretationem prodo. Et lib. 4. Francicorum p. 106. ait. Mi-
ror si quis tam omni sensu careat, ut pulcerrimam hæc rerum
& Symbolorum consensionem non admiretur, & non magis
admiretur sic linguam nostram cum sacris Mosis libris qua-
drare, ut inde videri possit vocum suarum rationes mutuari.
Apertè hic pronunciat se illud agere, ut quisquis cernat, quàm
consentanea sint illa sacris literis, quæ docet.*

§. XXXIII. Atqui, si juxta Autoris informationem
Mosen hagiographum rogemus, quid hic sentiendum sit?
metuendum profectò ne iudicio illius & censura talis cri-
minis pronuncietur reus Medicus, quale nunquam expe-
ctasset, & longissimè quidem à se remotum veller.

E

doqui.

doquidem enim ut à *Reverendiss. Dn. D. Calovio*, in antecedentibus docti sumus, non agit hoc oraculum de ulla alia dilatatione, quam eâ, quâ ad Ecclesiæ consortium aggregandus fuerat Japhetus: nec ullus alius sensus literalis agnoscendus hic, neq; commento gemini sensus locus relinquendus; Respondebit Moses fabulas cudisse atq; vendidisse hic Goropium, atq; ejusmodi figmentum excogitasse, in quod seriò sit animadvertendum. Latissimo quidem & jucundissimo augmento creverat huc usq; Japhet, qui tot gentium origo ac fons extiterat. De isto tamen hic ne quidem minima sit mentio, multo vero minùs sermo est de gente, quæ in modum vitis crescat, & jus habeat aliorum omnium fines occupandi, cæterisq; omnibus per fas nefasq; imperandi. Japhet etiam (si ea interpretatio vera est vocis Vranc, quam parasiticè suppeditat Goropius) non incommodè hoc nomine posset appellari, cum varios liceat honorum titulos istis dignis attribuere. Isto autem ex divina patris benedictione non nuncupandus, quippe quæ, ut demonstratum est, aliò, non eò collimabat, quò collimat Author. Neque est ut colligere subolfacimus Goropium, statim & prona & vera ista reciprocatio: Si nomine Vranc tanquam honoris titulo, insigniri potest Japhet, vice versâ Japheti appellatione, & ipsi, quæ sunt facta, promissa, solis Francis competant. Illud est quod pernegamus.

§. XXXIV. De Liliis quoque Francorum insignibus nonnulla immiscet, quæ dubiam & lubricam suam reddunt fidem. Specioso etenim figmento, vel ipso novitatis nomine suspecto tradit, ista *lilia cœlitus esse demissa ac διοπτρία, jam olim etate Noachi Francis usitata.* Com-
menti

menti hujus occasionem haud dubiè nactus ex iis, quæ de hujusmodi donis, ancilibus, puta de Cœlo delapsis, apud veteres Scriptores notaverat Romanos. Erant quoq; hæc ab ipso ita proferenda ut rudibus faciliùs imponeret & suum pariter errorem, ac fallendi animum evidentiùs proderet eruditus. De iis hunc in modum pag. 94. Francicorum lib. I. *E vetustissima Francorum disciplina Francorum insignia examinemus. Inprimis itaq; lilia tria, quæ bacenas in Francorum Regum scutis spectantur, jam olim Noachi ætate in usu Francis fuisse dico, & illa quidem Cœlo delapsa, propterea quòd non quævis lilia, sed Cœlestia essent; Nec ea alii divinitus data quàm populo Francorum. Longè enim aliter nos diopetea lilia interpretamur, quàm ii qui verarum originum in gentium primordiis investigandis ignari ex crassa ignorantia suæ caligine miracula comminiscuntur. Non negamus magnum miraculum, atq; adeò maximum, in liliorum insignibus delitescere; sed longè aliud illud fuisse dicimus ab eo, quò vulgo persuasum videmus. Sicut enim è divini oraculi promissione Moacho facta Japetus Franci nomen accepit, ita & lili Cœlestis accepit insigne. Quod autem majus miraculum queat cogitari, quàm Noachum ante tot seculorum intervalla Japeto predicere, aliquando fore ut habitet in Tabernaculis Semi, & Canaan sit servus ejus. Hujusmodi assertionem de his cœlestis originis recitasse, quùm sit refutasse; possemus ulteriori supersedere sermone; quoniam tamen nonnulla notari hic merentur; nos vero isto etiam labore levet Johannes Limnæus de Notitia Regni Franciæ, ejus operâ utemur. Verba ejus Lib. I. cap. X. p. 256. ita se habent. *Quæ Francorum, eorumve regni insignia olim fuerint, adhuc sub judice lis est, quæ vero bodiè Regni, Regisve sint, incurrit in oculos. Sunt, qui antiqua Francorum insignia tres**

E 2

bufo.

bufones vel ranas fuisse, &c. Et post pauca *Ceterum*, inquit, *hodierna insignia in oculos incurrunt, ut de illis non liceat ambigere, qualia sint, postquam lilia esse omnibus persuasum, Quando autem usus eorum cœperit, an hominum inventum, divumve munus sint, qui numerus, qui color, que significatio? controversatur. Imo & eò usq; nonnemo persuasione abreptus fuit, ut crediderit, lilia illa vix ab ullo quam Franco Gallo rectè pingi vel representari posse. De tempore, Becani, & nova, altera communis & antiquior est opinio. Illa tria lilia, que in Francorum Regum scutis spectantur, jam olim Noachi ætate in usu Francis fuisse, dicit. Ceteri Clodoveum, tunc, ad religionem Christianorum accessit, relictis bufonibus, vel antiquis insignibus lilia assumpsisse memorant; adhuc post pauca. Sed his non male opponitur, authores antiquiores hujus miraculi nullam fecisse mentionem; recentiores vero non satis inter se consentire, nec probare quod dicunt. Videri quoq; ab ipsis regibus, qui numerum liliarum mutaverunt creditum, rem non Cœlestis, sed humanae originis fuisse, cui quid addere vel detrabere, qui superiorem non recognoscit, pro lubitu possit. Tandem post pauca. Ego, etiam cum periculo censurae, quam illi, qui hoc miraculam pro figmento habuerunt, passi sunt, malo difficile credere, quam facile decipi.*

§. XXXV. Itaq; ut universim de Goropii pronunciamus placitis, eò res redit, ut dicendum sit planè illum perdidisse oleum ac operam, quando, quæ sollicito studio commentus est, nemo non qui æquam adhibet censuram, pias fabulas fatebitur. Neque enim vel vola vel vestigium earum rerum in oraculo præsentis habetur, quas ex eo voluit elicere Goropius. Neque etiam de cætero convenienter Franco-Gallis accommodari, quæ intendit, possunt. Etenim cum proprietatum istarum non sint capaces, quæ proveniunt à vite; neque ipso nomine honorari illos fas est. Amœnissima censetur
vera

vera vitis cum suavitate & odoris & saporis alliciat hominum animos, & impleat dulcissime. Frutex adhuc innocens injurias non infert alteri. Ista vero omnia; ut ad modernos nos convertamus Francos, Occidentales illos, quomodo congruant, est in confesso. Tantum sane abest, ut vera vitis exprimant imaginem & indolem, ut potius ejus sint perditiores. Anne etiam aliquid isti nobis possint persuadere fructus, cum sc. puram verbi Divini doctrinam ejusdemq; innocentes ministros verbis & verberibus invadere ac opprimere ex summo annituntur studio. Cujus rei certiora sunt indicia quam ut in apricum hic debeant produci. Ipse certe etiam Goropius, sive priorum, quae dixerat immemor, sive veritatis victus conscientia, haec prodidit ex parte, suaq; quae protulerat antea, non leviter debilitavit. Ita enim hanc in rem Lib. 4. Francorum p. 107. fatur. *Pudeat, pudeat nos Francorum nominis, cum illis includimur angustiis, ut non palmites nostros in aliorum fines extendere non possimus, sed nostris etiam terminis excludamur; videamusq; Turcam in ipsa Europa imperii sui sedem collocasse, vel Francorum nomen & ampla spei signa deponantur, vel quia ea usurpant, tales se in Christiana religione propaganda praebeant, quales de titulis suis volunt videri, haec idem.*

§. XXXVI. Quae cum ita sint, non immerito hunc Vitis titulum ipsis, tanquam iniquis possessoribus, adimus; verae autem viti Christo, quae nunquam arescit, semper floret, & semper amoenissime fragrat, vindicamus. Ipse est, qui neminem averfatur, sed omnes suum anhelantes consortium, colligit in vineam, ac in Tabernaculis Semi honoris atq; gratiae subsellia assignat. Hunc etiam supplices veneremur, dignetur adhuc dissipatos congregare, errantes reducere, adeoque usq; ad finem seculi Japhetum in

Sanctissimi sui nominis gloriam, nec non æterni regni incrementum, clementissimè conservare! Ipsi cum Patre, ac Sancto Spiritu sit laus, honor, & gloria in infinita secula.

CLARISSIMO, ET PRÆCELLENTI
DN. M. JOHANNI SOLINO, SVECO.
AMICO DILECTO.

NOACHI nato celebri de gente JAPHETO,
Qui verus noster creditur esse Pater.
Ædibus inq; sacris SEMI, dicente Propheta,
Præ CHAMO, Frater qui *Senior* fuerat,
At *Patris irrisor*: tentoria figere quondam
Debuit, ut DOMINO gaudeat Ipse frui,
SEMINE promisso BENEDICTO, liber ab omni
Serpentis poenâ. *Gentibus ergò Salus*
Contigit ista, *fide* quæ complectuntur *IESUM*.
Gaudia, quæ NOBIS propria perpetua,
Id SOLINE doces nunc *Præclarissime*, Sacræ
Scripturæ firmans omnia: quæq; probans
E Verbo DOMINI, sine quo doctrina, fidesq;
ESSE potest solidè nulla, animæq; quies
Gratulor egregium specimen, mox præmia digna,
Comprecor, ut reddat PATRIA grata TIBI.

f.
ABRAHAM CALOVIUS, D.

Parturit eximium præclari cura laborem
Anxia Solini sedulitasq; pia.
Parturiet tandem virtutis fervor honorem,
Curarum messis blandula quando venit.
Illa tibi veniat Divinò numinis almi
Consiliò suavis, non remorante manu!

JOH. ANDR. QVENSTEDT, D.

Coll. diss. A. 14, misc. 13